3e JAARGANG No. 4 15 ZAAIMAAND 1938

ONTWAKEND VOLK

MAANDBLAD TOT VORMING VAN DEN NEDERLANDSCHEN GEEST

OPSTELRAAD: MALIEBAAN 35, UTRECHT
UITGAVE: NENASU — POSTBUS 2 — LEIDEN
INSCHRIJFGELD: f 1.50 PER JAAR (f 0.75 PER HALF JAAR)
POSTREKENING 207915 (TEN NAME VAN „VOLK EN VADERLAND")

Ideaal - Werkelijkheid - Toekomst

Zwarte gezichten
Met ijzeren trekken,
Oogen, die lichten
En spieren, die rekken;
Stevige stappen,
Veerkrachtige klappen
Op kool in de mijn;
Lustige deunen
De gangen doordreunen....
Zou het zoo zijn?

Zij werken, de droeven,
Gezichten verstroeven,
Zij hebben geen leven:
Veel moeten zij geven,
Voor weinig, géén geld.
Zij staan maar te kloppen,
Zij slaan zonder stoppen
Met lust'loos geweld.
Hun oog.... zonder glans,
Geen leven.... geen kans.

Zwarte gezichten
Met ijzeren trekken,
Oogen, die lichten
En spieren, die rekken;
Stevige stappen,
Veerkrachtige klappen
Op kool in de mijn;
Lustige deunen
De gangen doordreunen:
Eens zàl het zoo zijn!

A.

Volksch ontwaken

GEEN STOFVERGODING

Voor ieder, die zijn volk liefheeft, is het een verblijdend verschijnsel, dat de volksche wereldbeschouwing zich ook in ons vaderland baanbreekt. Dat wil echter nog niet zeggen, dat de huidige ontwikkelingsgang, onder alle omstandigheden, zal dienen tot verheffing en veredeling van het leven van ons volk. Ook hier dreigen gevaren van vele zijden.

De geschiedenis der vorige eeuw kan ons tot leering zijn. Dat de arbeidersstand in de 19e eeuw zijn kluisters verbrak en zich opmaakte tot den strijd om het recht, was een bewijs van gezonden zin en zuivere levenskracht. Een bevolkingsgroep, die onrecht verdraagt, zonder in verzet te komen, heeft reeds daardoor haar bestaansrecht verloren. Het zich gewennen aan onrecht, is nog gevaarlijker, dan het onrecht zelf.

Een leugen was het, dat de opstanding van onze arbeiders zou zijn het resultaat van het drijven van Marx en de zijnen. Dit ontwaken vond zijn diepsten grond in het oude rechtsbesef, dat, onder veel stof en vuil, nog verborgen lag in het wezen der arbeiders-bevolking in de Germaansche landen.

Het was het rechtsbesef, dat rechtstreeks voortvloeide uit ons eigen volkskarakter, dat om erkenning vroeg.

Dit zag de Jood Marx.

Op echt sluwe, Oostersche wijze, werd toen het gif van klassenhaat en klassenwaan ingespoten in de pas ontloken ziel van deze herboren volkskracht.

De Jood moest heerschen en daarom, en daarom alleen, moest het ontwakende rechtsbesef reeds in de kiem worden vergiftigd. Daarom greep heel de internationale Jodenbende naar de leiding van de opstanding der verdrukte massa.

Resultaat: knechting, uitbuiting, uitstooting en slavendienst als enkel bij de Oostersche volken gevonden wordt. Het volksch ontwaken was verstikt. Juda zwaaide zijn schepter.

Het bondgenootschap van de democratie met het Joodsche kapitalisme was de bezegeling.

Het arme volk was weer bedrogen.

Doch het bloed liet zich niet blijvend temmen. Weer brak de volksgeest zich baan, door den druk gelouterd, versterkt en verdiept.

Bewust greep de volkskracht terug naar den ondergrond der dingen en dat was de in volk en bodem verankerde kracht van de volkeren van het Noorden.

Ook nu staan de vijanden gereed dit nieuwe leven te ontkrachten.

Bewust geschiedt dit door de geestelijke denkers achter de schermen, onbewust door hen, die nog met heel hun dieper leven en heel hun wereldbeschouwing vastgeklonken liggen aan het individualisme en het materialisme, aan het rationalistisch denken en aan de stofvergoding.

Als deze geest de leiding krijgt in het ontwakende volksleven, dan zal heel de stroom van herboren levenskracht verzanden in de meest platte menschvergoding en laag-bij-de-grondsche verheerlijking der stoffelijke waarden, zonder te beseffen, dat ook deze slechts waarde hebben, niet in zich zelf, maar als verschijningsvormen van een hooger en geestelijk leven.

Om dit duidelijker te zeggen:

Het grootste gevaar van het volksontwaken en den terugkeer tot het volkseigene, komt niet van de zijde van hen, die zich bewust tegen ons keeren en democratie en rassenchaos aanprijzen als den hoogsten vorm van moderne cultuur. Een volk dat zich zelf hervindt, zal ook de kracht ontvangen om deze ergerlijke, decadente verwording met of zonder Christelijke vlag, van zich af te schudden. Ons grootste gevaar is, dat men tot ons komt met schoonklinkende woorden, schijnbaar vol van volksche kracht en druipend van termen als: bloed en bodem, maar dan gedragen door een wereldbeschouwing, die in menschaanbidding en stofvergoding haar hoogste bestemming vindt.

Dat is het materialistisch denken in zijn nieuwen, modernen vorm. Dan gaat men de waarden van het volksche leven, van ras en van bloed, van volk en van vaderland aanbidden als de hoogste levenswaarden zelf.

Zoo komen wij dan van den regen in den drup.

Zou zou de buit uiteindelijk toch voor den Jood zijn.

Zoo zou de zin van ons leven niet worden hervonden.

Zoo zou het drama der 19e eeuw zich herhalen in onzen tijd, al is het dan in anderen vorm.

Het gaat nooit om het individu.

Het gaat nooit om den mensch of om het menschelijk kunnen of begeeren.

Het gaat er om, heel het leven van volk en staat, van bedrijf en cultuur weer vast te hechten en te verankeren aan de Goddelijke orde der dingen.

Daartoe zijn wij geroepen.

Daarvoor zullen wij strijden.

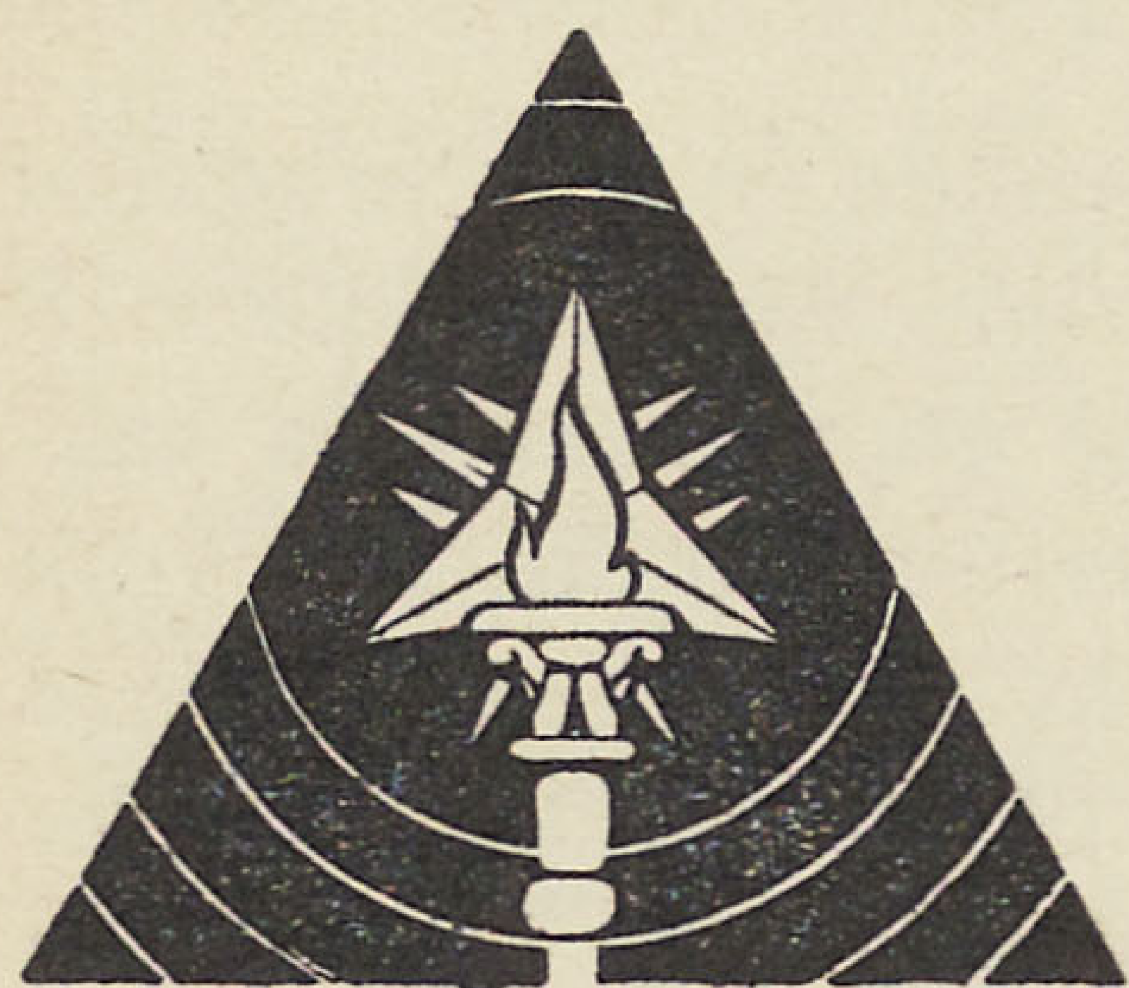
Al strijdend en worstelend zullen wij daar ook voor waken.

B.

(Overgenomen uit Het Nat. Dagbl. 19-8-38)

HOUSTON STEWART CHAMBERLAIN

IV - Het Rassenvraagstuk

Wanneer men het over de „Nazis" heeft, denkt de doorsnee mensch, die niets van Nationaal-Socialisme afweet, aan Jodenvervolging; evenzoo dacht men bij het noemen van H. S. Chamberlain aan anti-semitisme: „Chamberlain is de man van het rasfanatisme, van onwetenschappelijke ideologieën, enz." In beide gevallen ziet men het negatieve, het opruimingswerk en heeft men geen oog voor den opbouw. Het rassenvraagstuk omvat in Duitschland méér dan het Jodenvraagstuk, want de kern er van is het hooger opvoeren van het Noordras, het zoeken van wegen om dit raselement weer de beste kansen te geven tot ontplooiïng en zoodoende de „Entnordung" tegen te gaan. En al was er geen enkele Jood in heel het Duitsche rijk, dan was dit opbouwwerk evengoed noodig als thans. Dit nu is geheel in den geest van Chamberlain. De vragen over het ontstaan van den mensch op aarde en over de oerrassen waren in zijn oog van veel minder belang, dan het inzicht dat „Ras" iets is wat nog steeds kan

ontstaan. „De strijdvraag of er in het verleden een Arisch ras en een Arische kultuur zijn geweest, kunnen wij kalm laten rusten, zoodra wij met vereende krachten een toekomstig Arisch ras en een toekomstige Arische kultuur tegemoet gaan." 1) (Lebenswege blz. 280). De vraag of dit mogelijk is, is de kernvraag; de uitvoering ervan, de kern van alle ware rassenpolitiek — volgens Chamberlain.

Zij die zijn werken kennen, zullen mij hier misschien op mijn vingers willen tikken en ik wil ter geruststelling hier meteen aan toevoegen, dat het woord „ras" bij Chamberlain dikwijls een andere, of minstens een meer omvattende beteekenis heeft dan bij de bekende Duitsche raskundigen van dezen tijd, die b.v. nooit van het „Pruisische ras" zullen spreken, zooals Chamberlain doet. Hun rassen zijn de oer-rassen. Chamberlain spreekt van „Nordisch", meer nog van „Arisch" en vooral van „Germanisch" en vooral dit laatste bakent hij anders af dan de huidige menschkundigen.

Wanneer men echter niet te nauw toeziet, kan men wel zeggen, dat deze benamingen zich in hoofdzaak dekken met „Nordisch", zooals dit thans gebruikt wordt en dat Chamberlain, wanneer hij van Germanen spreekt, dikwijls niet de Germanen op het oog heeft in den engeren zin, waarin wij het woord nu gebruiken, maar in den zin van menschen van het Noordras. — Dit ter voorkoming van misverstand.

Kenmerkend voor Chamberlain is zijn blik in de toekomst, zijn opvatting van het rassenvraagstuk, niet als iets wetenschappelijk interessants, maar als taak. Daarbij legt hij meer den nadruk op den geestelijken kant: „Niet daarom gaat het, of wij „Ariërs" **zijn**, maar daarom, of wij „Ariërs" **worden.** Op dit punt moeten wij nog een ontzaglijk werk aan ons allen verrichten: de innerlijke bevrijding uit het ons omvattende en verstikkende semitisme". (Arische Weltanschauung, voorwoord van den 3en druk). Dit is dus de taak die wij, ieder voor zich, aan onszelf hebben te verrichten en wat hij dan onder semitisme verstaat — nu dat weten wij Nederlanders langzamerhand ook reeds, de geest van materialisme en internationale wankultuur, die door de Joden zoozeer wordt bevorderd. Bij het volbrengen van dit deel der „taak" wijst hij ons op de Arisch-Indische kultuur, het oud-Arische denken eenerzijds en de groote Duitsche denkers anderzijds, in

1) Ik vertaalde „Ariertum" met Arische kultuur en Arisch ras.

de eerste plaats op Kant [1]), den bevrijder van alle „dogmatiek" in ons denken.

Denkt echter niet, dat de bioloog Chamberlain terwille van het geestelijke, het lichamelijke gering schat: „Men zij op zijn hoede, dat men niet terwille van een waar beginsel, den samenhang van de natuurverschijnselen over het hoofd ziet."

Zoo zeker als het geen waarde heeft „Ariër" te zijn en on-Arisch te denken en te leven, even zeker komt aan alle „Arisch" denken en leven een eind wanneer het Noordras uitsterft of verbastert. „Wanneer wij nu niet het besluit nemen, dit vraagstuk manmoedig onder de oogen te zien en ras principieel gaan fokken, dan zal het weldra te laat zijn en zal onze Germaansche aard voor eeuwig verloren zijn. Dat is geen phantasterij, maar een zeker, bewijsbaar feit." (Briefe II, blz. 153). Zoo schreef Chamberlain in 1902.

Het „semitisme" heeft ons het meest van alles van onzen aard vervreemd. Is Chamberlain dus een anti-Semiet? Ik zou meenen van ja en een heel bewuste, strijdbare ook! Is hij daarom een Jodenhater? Allerminst. Niet den enkeling, den Jood zelf haat hij, maar den Joodschen geest, bovenal den Joodschen geest in ons: „Wij weten allen, dat Joden evenzoo begaafde en evenzoo redelijke menschen kunnen zijn als andere en dat deze „anderen" maar al te vaak dom of oneerlijk zijn. Het verschijnsel van de Joden als geheel beteekent een niet te ontkennen gevaar voor onze Kultuur. . . ." (Rasse und Persönlichkeit, blz. 87).

In de verzameling opstellen, waaruit deze zin is aangehaald, staat een brief over Heinrich Heine en een stuk over Hermann Levi (den Bayreuther dirigent). Wie deze 10 blz. gelezen heeft, zal weten dat Chamberlain geen Jodenhater is. Heine veracht hij grondig: „Daar zit zulk een afgrond van gemeenheid in dezen man, dat men zich bij den aanblik reeds bevuild voelt", maar, zegt hij dan, na Heine verder beschreven te hebben: „Van dezen aldus behepten mensch te willen beweren: hij is, zooals hij is, omdat hij Jood is, is naar mijn meening een frivoliteit à la Heine". Chamberlain spreekt dan over de plannen, voor dezen Heine een standbeeld op te richten, (t.a. waarvan een Franschman in den „Figaro" schreef: „Wanneer de Duitschers werkelijk een standbeeld voor Heine oprichten, dan kunnen de Franschen dienzelfden dag een

[1]) Er is geen boek van Chamberlain, dat ik met meer drang zou willen aanraden om te lezen dan zijn werk over Kant, het werk, dat ons waarlijk vrij maakt.

legercorps naar huis sturen"). Het is een kleine minderheid, zegt Chamberlain, die de openbare meening tyranniseert en vast besloten is dit standbeeld aan de meerderheid op te dringen en hij acht het zijn plicht „hier luid en duidelijk te spreken". Zoo deed hij dan in 1906. In 1930 zou het standbeeld toch opgericht worden: het „semitisme" had gezegevierd — naar het scheen; het Duitsche volk was verdoofd en mat, maar reeds groeide de felste vijand van ditzelfde „semitisme" en Chamberlain zou het nog beleven, dat het volk dat hij zoo lief had en waarin hij „geloofde", zou ontwaken.

De tegenhanger van den brief over Heine is het stuk over den Joodschen dirigent Hermann Levi, dien Chamberlain als mensch en als kunstenaar zeer hoog schatte. Het gaat niet aan, dit stuk hier in vertaling weer te geven en het hindert mij er brokstukken uit over te nemen. Toch wil ik dit doen, daar er een paar zinnen in staan, die de kern van het probleem scherp omlijnen. Chamberlain wijst dan op het raadsel in het leven van Hermann Levi: „Ik meen, dat ik spreken mag van een onoplosbaar raadsel", dat ook het raadsel van zijn eigen persoonlijkheid was en dat al zijn doen „het stempel van tragiek opdrukte" en dan vervolgt hij: „De kloof, welke Sem en Japhet scheidt, dringt voorzeker zeer diep in het verborgene; op menige plaats blijft zij echter onzichtbaar en op andere is zij slechts een scheur; er is echter een plaats in het gemoed en een andere in het intellect, waar zij wijd opengaapt. Het gebeurt niet zelden, dat rijk begaafde en ernstig aangelegde Joden aan dit bewustzijn eenvoudig te gronde gaan. Terwijl de overgroote meerderheid van hun volksgenooten zich in ons midden volkomen wel gevoelt en in hun steppenachtig bewustzijn het verschil in den bouw van een Heine en Goethe, een Spinoza en Kant, een Karpeles en Treitschke niet onderscheiden kunnen, zijn er Joden — ik heb er meerdere gekend en een van hen was een mijner beste jeugdvrienden — welke zich deze kloof zoo smartelijk bewustworden, dat zij daaraan wegkwijnen; geen woorden en daden van liefde vermogen hier te troosten en op te richten en terwijl onze menschelijkheiddoedelzakblazers hun eindelooze melodie met opgeblazen wangen verder dreunen, sterven deze arme, eerlijke menschen. Was Levi een minder diepe natuur geweest, dan zou hij met zijn groote begaafdheid zorgeloos en met volle zeilen aan de oppervlakte van onze beschaving zijn heengezeild. Levi was echter geen man van de muziek alleen, hij was een man van veel ontwikkeling, ja

wat meer is, van omvattende kultuur. Het was juist de kultuurgedachte, die hem met magische krachten naar het Germanendom toetrok.... Het kon gebeuren, dat hij alleen uit verlangen en liefde soms werkelijk scheef oordeelde. Hier verliet hem dikwijls de zekerheid, bij alle ervaring. Doch wie scherpe oogen had, keek juist in zulke oogenblikken tot in de diepten van dezen steeds aan zich arbeidenden geest en zag, hoe daar, in den gloed, alles gesmolten en gesmeed werd. Want Levi stond altijd klaar, zijn misvattingen toe te geven. Wat hem ontbrak, was die onschuldige onbevangenheid, wier blik zich zonder moeite de waarheid toeëigent".

Tot zoover Chamberlain. Het is mij hier vooral om den laatsten zin te doen, om de tegenstelling die in deze woorden tot uiting komt: gloed, smeden, onzekerheid — en moeitelooze onbevangenheid.

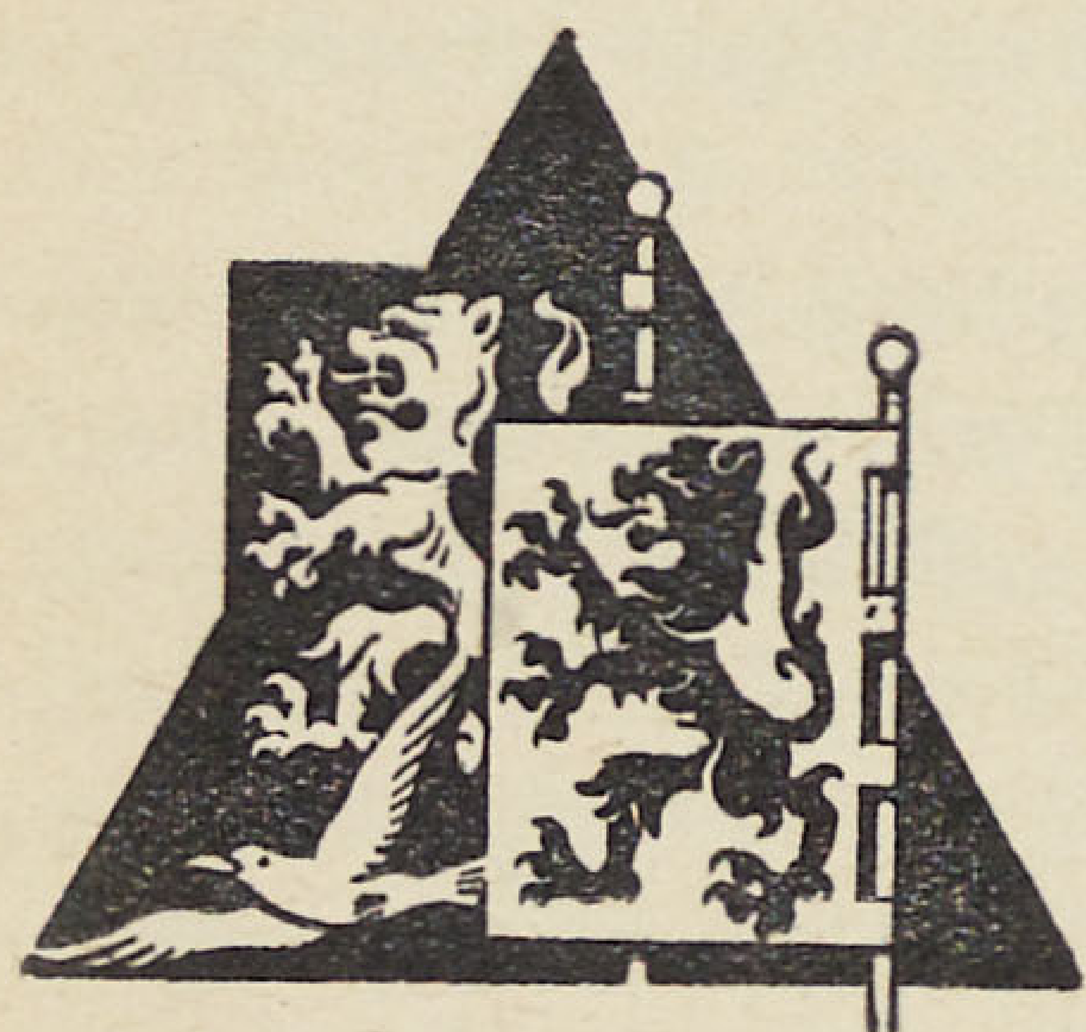
Een man als Levi kan groote verdiensten hebben voor de Germaansche kultuur, dank zij zijn begaafdheid en liefde tot die kultuur. De tragiek ligt hierin, dat het steeds een zich toeëigenen met het intellect moet blijven. Hierin zien wij de sterkste tegenstelling met een man als Chamberlain zelf, die met een grootst mogelijke kinderlijke onbevangenheid tegenover zichzelf, of liever tegenover het onbewuste in hem stond; „een weinigje onbewustheid moet de mensch als iets heiligs behoeden — een klein weinigje van dat bestaan, dat wij in volkomenheid voor ons zien, wanneer wij een „Medusa" in zee zien drijven."

Het met onbevangen zekerheid scheppend bouwen aan een kultuur, kan alleen hij, die het bloed in zich heeft van dat ras, welke deze kultuur schiep in den loop van duizenden jaren. Alle begaafdheid helpt niet, wanneer niet in oogenblikken van een stil zich laten drijven op de eindelooze golven der eeuwigheid, de ziel zich kan openstellen om te ontvangen („moeiteloos") — om dan weer zich te sluiten en met vanzelfsprekende zekerheid en zuiverheid het ontvangene bewust te vormen, er gestalte aan te geven, bouwend voor geslachten, die nog niet geboren zijn. Dit eerst mag geniaal genoemd worden en in dezen zin was Chamberlain een genie.

N.

De Dietsche Landen

VI

DE EILANDEN DER TUSSCHEN-WATEREN

Over de talrijke bankenvelden die van Zandzate tot Hoek van Holland in de Dietsche Noordzee te vinden zijn, kunnen wij hier niet uitweiden. Een zeer gedetailleerde kaart ware daartoe onontbeerlijk. Wij willen er slechts op wijzen, dat deze banken niet hoofdzakelijk gevormd zijn door den neerslag of de bezinking van de zanden en andere afbraakmaterialen, meegevoerd door het stroomwater uit het Engelsch Kanaal. De banken behooren tot den oorspronkelijken, veel hooger dan het peil van het Nauw van Kales gelegen bodem van de streek, waarover dan bij de doorbraak de wateren zijn gespoeld.

Een andere eigenaardigheid van onze kust zijn de z.g. eilanden der Tusschenwateren: vier reeksen eilanden liggende tusschen vijf zeearmen, die als overgangen zijn van rivier tot zee — vandaar de naam „tusschenwater" —. Slechts twee dragen een algemeene benaming: de Westerschelde of Hont(e) en de Oosterschelde. De benaming van de andere is slechts plaatselijk bepaald door de vaargeulen. Zij hebben in den loop der historische tijden zeer veel veranderingen ondergaan.

De Westerschelde is de voornaamste zeearm van de Schelde. Als hedendaagsche monding is aan te zien de waterdriehoek: Wenduine-Westkapelle-Vlissingen. De Westerschelde reikt tot Doel; een weinig stroomopwaarts ligt Antwerpen.

Ten Z. er van ligt Zeeuwsch-Vlaanderen met den Braakman, thans nog enkel een kanaal tusschen slikken, vroeger een van de talrijke Scheldearmen, die in den loop der tijden verdwenen zijn en waarvan men nog slechts sporen kan volgen in de tallooze kreken van dit polderland.

Ten N. liggen Zuid-Beveland en Walcheren, gescheiden door het afgedamde Sloe.

Van zee uit tot Vlissingen, is de kust beschermd door een hoogen duinwal, tot Breskens zijn de duinen op vele plaatsen weggevreten. Verder stroomop liggen hooge en sterke dijken, die het water bij hooge tij moeten insluiten.

De bedding van den zeearm is gevuld met een aaneenschakeling van zandplaten. Daartusschen slingert de vaarweg van de Schelde. Bij lage tij heeft men daar een diepte, die 8 m. overtreft. Enkel nabij het Pas van Bath moet veel gebaggerd worden, en op zeer veel plaatsen moeten de dijken tegen uitvreting en val worden beschermd.

De Oosterschelde dringt even diep het land in als de Westerschelde. Zij stond vroeger in verbinding met de Westerschelde door het nu geheel toegeslikte en afgedamde Kreekrak, in welks plaats het kanaal van Z.-Beveland werd gegraven. Ook langs het Sloe, stonden O.- en W.-Schelde in verbinding, doch ook deze arm is afgedamd om overtocht te verleenen aan den spoorweg Vlissingen—Bergen-op-Zoom. Het Sloe scheidt Walcheren van Z.-Beveland en zendt twee takken uit: het Veergat ten W., en de haast toegeslikte Zandkreek ten O. Beide scheiden Noord-Beveland als een eiland van Walcheren en van Z.-Beveland.

De eilandenreeks Tolen en Schouwen maakt den N.-oever van de Oosterschelde uit. Deze is een breed water, eertijds de voornaamste uitloop van de Schelde, die dwars over Z.-Beveland — in de voormalige wijde watervlakte, die nu door Tolen, Duiveland en haast heel Overflakkee is ingenomen — haar water liet samenloopen met dat van Maas en Waal. Nu ontvangt deze arm bijna enkel nog zeewater, hetwelk zich breed openspreidt over een veel te groote vlakte, en dat zich dan bij ebbe eenige smalle goten uitschuurt door de uitgestrekte zandplaten, die er boven uitsteken. Een gunstig terrein voor oester- en mosselkweek (Ierzeke), en een speelplaats voor robben en bruinvisschen.

De bij lage tij droogliggende Eendracht scheidt Tolen, dat nog nauwelijks als eiland aan te zien is, van Noord-Brabant. De Eendracht liep vroeger uit in de Slaak, die haar voortzette in 't Volkerak. Thans is de Slaak afgedamd over de geheele breedte van het Sint Filipsland, dat daardoor opgehouden heeft een eiland te zijn. Tusschen Duiveland en St. Filipsland-Tolen wordt door het rondstroomend tijwater een goed bevaarbare verbinding tusschen den derden zeearm en de Oosterschelde buiten de algemeene verzanding gehouden; zij heet opvolgenlijk van N. naar Z.: Zijpe, Mastgat, Keeten.

De Zijpe komt uit in een derde tusschenwater, dat land-

inwaarts Krammer heet, zeewaarts Grevelingen en Brouwerhavensche Gat. Schouwen en Tolen zijn er door gescheiden van Overflakkee-Goedereede. Het oostelijk deel is hier ook ingenomen door zandplaten, waartusschen zich het Volkerak, een ook met Maas- en Waalwater gevoeden arm, een goed bevaarbaren weg baant tusschen Noord-Brabant en Overflakkee, van uit het Hollandsch Diep komend en dit met den Kramer verbindend.

Heel de Grevelingen zijn zoo door zandplaten ingenomen, dat het water zich een slechts moeilijken vaarweg graven kan, en dat zij zelfs de reede van Brouwershaven omsluiten, welke reede uitgeeft op den eenigen toegang naar de zee: het Brouwershavensche Gat. De Zuiderkust van Overflakkee-Goedereede wordt door deze breede zandplaten zelfs voor kleine schepen ontoegankelijk gemaakt: mosselkweek is er het bedrijf.

Het vierde tusschenwater is smaller. Het water heeft er ongelijke diepte; het is een dooreenstrengeling van vaargeulen en platen. De opeenvolging van dijken langs den oever wijst er op, dat het land hier aanhoudend wint. Zelfs is er een omdijkt eilandje, de Tien Gemeten, midden het landinwaartsche deel van den stroom, ontstaan.

Deze zeearm komt door het Slijkgat in zee. Daarop volgt op denzelfden zuiderkant het Zuiderdiep; het middendeel heet Haringvliet, welke naam soms aan het geheel gegeven wordt. Hij vereenigt zich met het Volkerak en het Hollandsch Diep op een plaats, het Hellegat, waar de tegenstrijdige stroomingen, veroorzaakt door het water dat bij N.W. wind door de Haringvliet wordt opgestuwd, het Maas- en Waalwater ontmoet, dat naar zee wil. Het is deze stuwing, die op sommige tijden van het jaar de hooge wateren door het Volkerak jaagt en aldaar een schuring doet ontstaan, die den vaarweg periodisch zuivert en het Volkerak belet den weg van het Kreekrak, de Eendracht, de Slaak op te gaan, n.l. de volledige toeslijking.

Het Hollandsch Diep, dat de Haringvliet verlengt, ontvangt heden al het Maaswater langs de breed uitgegraven Amer en zeer veel Waalwater, langs de in nauwer oevers gesloten Nieuwe Merwede.

De eilanden, die ten N. van de Haringvliet-Hollandsch Diep liggen, waren, in een nog niet ver verleden, van elkander gescheiden door breede armen, zoo breed als de meer zuidelijke. Dit wijzen de dijken aan, die de volle breedte weergeven, welke de talrijke Maas(en) eens bezaten, die de streek doorkruisten en thans tot breede rivieren zijn teruggebracht. Zoo strekte b.v.

de Brielsche Maas zich op het einde der XVIe eeuw nog uit van Brielle tot Rotterdam en hield in haar schoot het hedendaagsche Rozenburg, de Welplaat en deelen van Yselmonde; de Oude Maas was tot vóór Dordrecht 3 k.m. breed en meer; de Nieuwe Maas en de Noord waren even breed; de toenmalige Beneden Merwede, waaruit zij kwamen, was een breede watervlakte. Twee takken verbonden deze W.O. gerichte breede wateren met het Hollandsch Diep en Haringvliet: de Dordtsche Kil en de Spui. Later werd Rozenburg ingedijkt, en door de Scheur liep bij Vlaardingen het water uit de Nieuwe Maas samen met de Brielsche Maas achter den Beer van Holland.

De Bernisse, die thans als een traag, oud water de Spui met de Maas verbindt, was in de XIIe en XIIIe eeuw een voortdurende oorzaak van oneenigheid tusschen de graven van Vlaanderen en deze van Holland om de tollen op de Rijnvaart.

Thans verbindt het Voornsche kanaal de Nieuwe Maas met de Haringvliet te Hellevoetsluis.

Al de oude eilanden in deze oude zeearmen zijn tot één eiland samengegroeid. Het is ten N. omgeven door den Nieuwen Waterweg, die den weg volgt van de Scheur en Nieuwe Maas, door den Noord-Beneden Merwede, ten Z. door de Haringvliet-Hollandsche Diep-Amer.

Dijken en wateren wijzen nog op de oude scheiding; ook de vroegere benamingen bleven bewaard.

De Zeeuwsch-Vlaamsche eilanden en de Tusschenwateren waren niet enkel in het verleden een twistgebied tusschen de graafschappen Vlaanderen en Holland, en later tusschen Brabant en Holland. Ook tusschen den staat België en Rijks-Nederland is de verbinding van Antwerpen met den Rijn een twistpunt. Door de verzanding van de Tusschenwateren was de Rijnverbinding met Antwerpen verbroken. Na den ongelukkigen val van het koninkrijk der Nederlanden in 1830, moest bij het verdrag van 1839 ten gunste van Antwerpen een weg open gehouden worden naar den Rijn.

Deze weg liep te dien tijde door het Kreekrak, de Slaak, Hollandsch Diep, de Dordtsche Kil, de Beneden Merwede.

Dan verzandde het Kreekrak, de Eendracht en de Slaak. De twee eerste werden afgedamd, het Kanaal van Z.-Beveland en de Nieuwe Merwede gegraven. De vaarweg van Waal naar Antwerpen ging door: Nieuwe Merwede, H. Diep, Volkerak, Hellegat, Zijpe, Mastgat, Keeten, Brabantsch Vaarwater, Kanaal

van Z. Beveland, Schelde. Deze weg was veel voordeeliger dan de eerste.

Dan kwam in 1918 de Fransch-Belgische agitatie om het toezicht der sterk Fransch gerichte internationale Rijnvaartcommissie niet enkel op den Rijn, maar ook op de Tusschenwateren uit te breiden. Allerhande bezwaren werden tegen den bestaanden Rijn-Scheldeweg ingebracht en een rechtstreeksche verbinding geëischt: Moerdijk-Antwerpen, later Willemstad-Antwerpen, of Duiteloord-Antwerpen. Alles moest helpen om een anti-Nederlandsche stemming te scheppen. Tot zelfs de naam Hellegat, als zou deze het gat van de hel beteekenen, om het uitzonderlijke gevaar voor de scheepvaart, waar die naam anders niets is dan een verbastering van Hillegat, gat bij de hille, d.i. vluchtheuvel!

Toen in 1927 de kanalenkwestie in de Nederlandsche Kamer ter sprake kwam en minister Van Karnebeek een voor België te voordeelige regeling voorstond, werd zijn door de Tweede Kamer aangenomen ontwerp in de Eerste Kamer met een groote meerderheid verworpen. Sindsdien is door België herhaaldelijk weder gepoogd Rijks-Nederland tot toegeven te dwingen. Ook in deze kwestie zal slechts dan vrede bereikt worden, wanneer alle Nederlandsche volksdeelen in één Staat vereenigd zijn, die het algemeen volkswelzijn bereid is te dienen.

D. R.

(Overgenomen uit „De Blauwvoet", Jaarg. 18, no. 8).

Gildemarsch
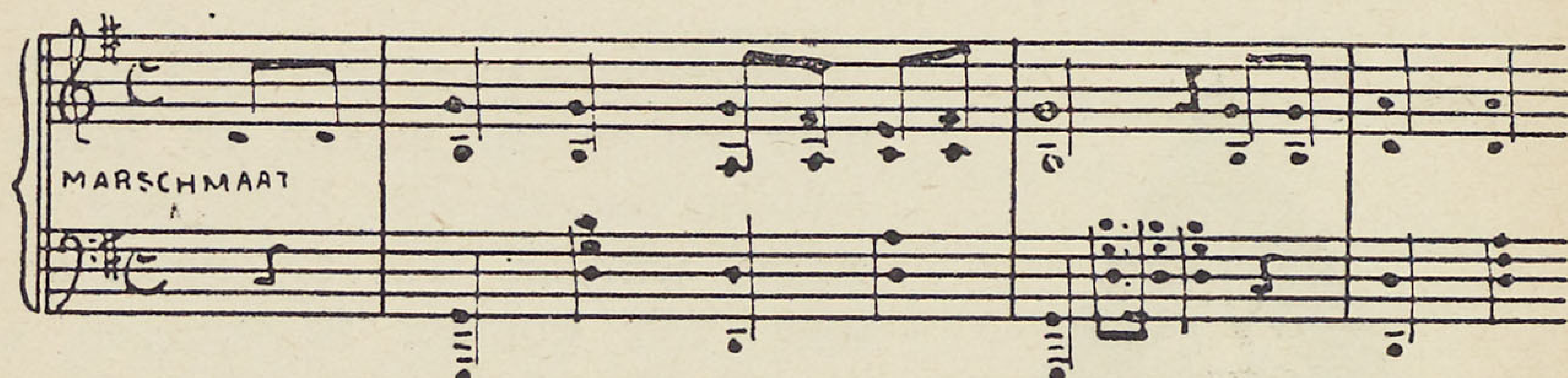
Wij zijn Mussert's eere-regiment.
Wij zijn mannen van de daad.
Overal is onze Gilde-man present:
Wij zijn dag en nacht paraat!
Onversaagd den aanval begonnen
Voor ons dierbaar Nederland:
Tot de eindstrijd eens is gewonnen } bis
Houden wij met Mussert stand!

Wij marcheeren achter onze vaan:
Onze trommel roept ten strijd!
Voor geen hinderpalen blijft het Gilde staan:
Overal zijn wij bereid.
Nog eens flink de handen uit de mouwen,
Want de bezem moet er door!
Discipline, tucht en vertrouwen, } bis
Houdt ons op het rechte spoor.
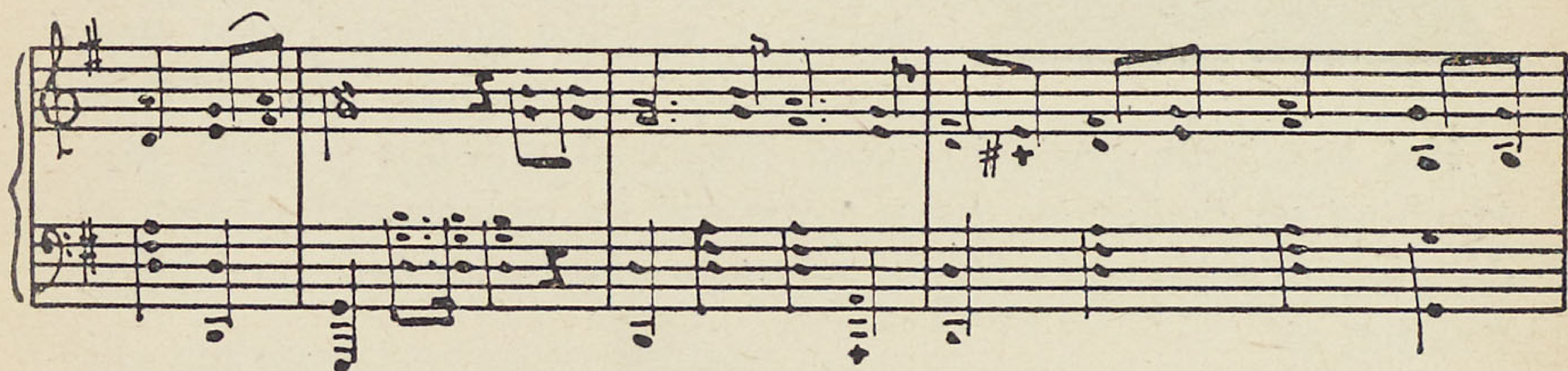
Onzen Leider trouw te allen tijd,
Is het wachtwoord, dat ons bindt
In de branding van den onvolvochten strijd
Tegen 't goddeloos bewind!
't Gilde rukt nu op, Kameraden,
Voor ons heilig ideaal!
't Zwarte leger, steeds vastberaden, } bis
Brengt den dag der zegepraal!

GILDEMARSCH
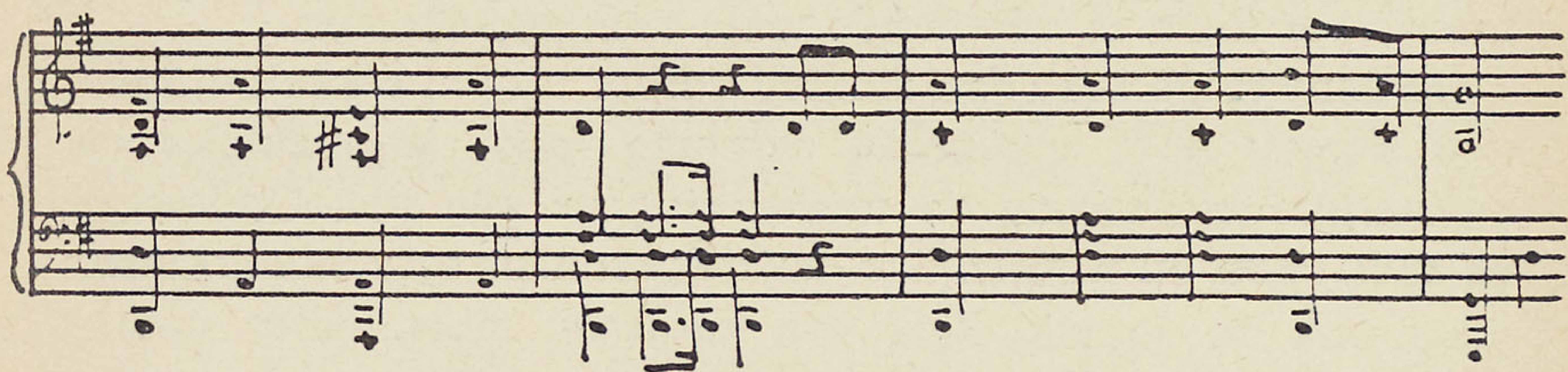
WIJ ZIJN MUSSERT'S EERE-REGIMENT. WIJ ZIJN MANNEN
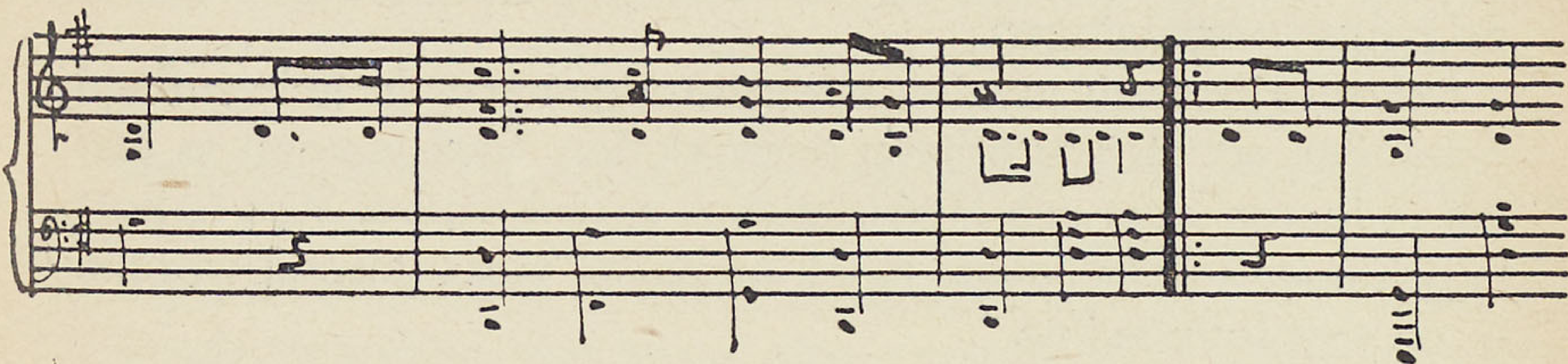

VAN DE DAAD. OVERAL IS ON-ZE GILDEMAN PRESENT: WIJ ZIJN
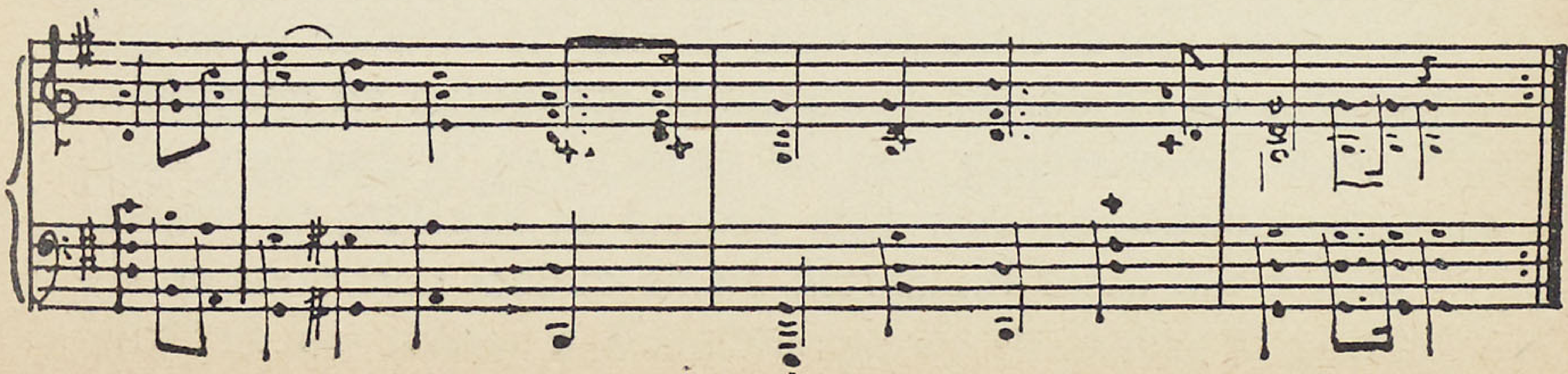

DAG EN NACHT PARAAT! ONVERSAAGD DEN AANVAL BE-GON-

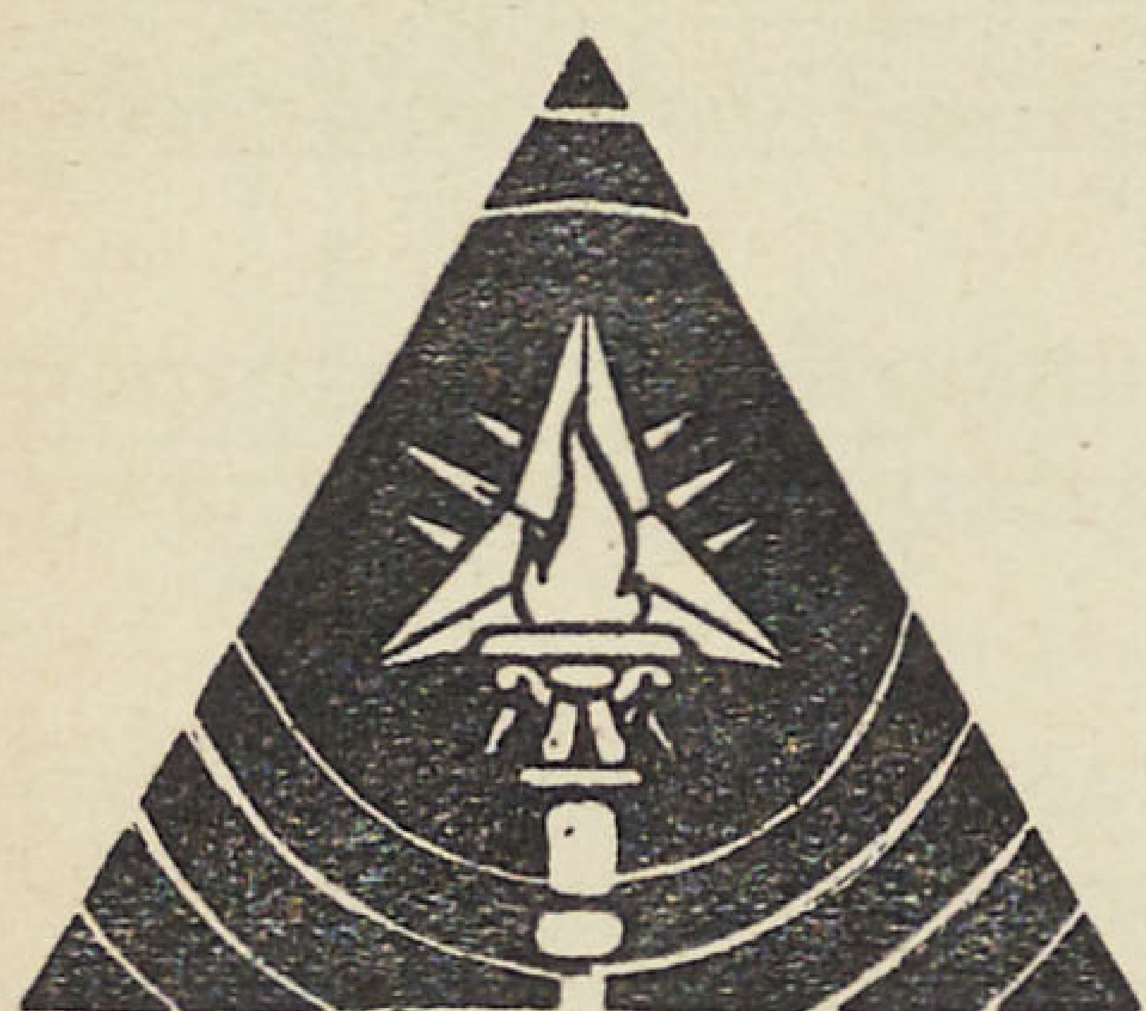
NEN VOOR ONS DIERBAAR NE-DER-LAND TOT DE EINDSTRIJD

EENS IS GE-WON-NEN HOUDEN WIJ MET MUSSERT STAND!

Een krachtig volk

Doelbewust moet gestreefd worden naar het gezond maken en gezond houden van ons volk. Niets mag verzuimd worden, wat die gezondmaking zou kunnen bevorderen en alles, wat een krachtigen groei belemmert, dient bestreden en onschadelijk te worden gemaakt voor zoover het in 's menschen vermogen is.

Het komende geslacht moet verzorgd worden — niet vertroebeld en bedorven, maar verzorgd en beschermd — van af de wieg, ja zelfs van vóór de geboorte af en vóór de bevruchting van het ei.

Zoowel het kind als de ouders hebben licht en lucht en goede voeding, d.i. sobere maar **degelijke** voeding noodig; dat alles moet voor ieder in voldoende mate verkrijgbaar zijn.

De aanwezige krachten moeten verder tot ontwikkeling kunnen komen door geregelde oefening, door lichamelijke en geestelijke inspanning en uitspanning op zijn tijd. Onderwijs en spel, sport en wedstrijden, muziek en dans en schilderkunst, maar ook de ontwikkeling van karakter, moet onder staatstoezicht bevorderd worden. Aankweeken van algemeene bruikbaarheid in het leven moet het hoofddoel zijn op school en in de jeugdvereenigingen.

De volwassenen moeten evenzoo algemeen de gelegenheid behouden om zich te blijven ontwikkelen. Men is nooit te oud om te leeren, zegt een Nederlandsch spreekwoord. Wie te kort is gekomen in zijn leven, moet langzaam meegetroond worden in de volksopvoeding.

In één woord: alles moet gedaan worden om den goeden aanleg goed te houden en dien tot volle ontwikkeling te brengen.

Die aanleg wordt bepaald door de aan de eicellen gebonden erffactoren en de daarop inwerkende stoffelijke en geestelijke invloeden. Bescherming van de erffactoren is dus een allereerste vereischte om een volk gezond en krachtig te houden. Wij weten, dat alcoholmisbruik bij de ouders kort voor de bevruchting of tijdens de zwangerschap den aanleg van het kind

kan bederven, evenals sommige ziekten dat doen. Gelukkig is deze beschadiging gewoonlijk niet erfelijk, maar ook dan is het kwaad al erg genoeg om er met kracht tegen te strijden.

In nog veel hooger mate geldt dit natuurlijk van de wèl erfelijke kiembeschadiging of kiemverandering. Er zijn n.l. erffactoren, van welke men niet weet, van waar en hoe ze in een volk gekomen zijn, doch waarvan alleen vaststaat, dat ze de oorzaak zijn van het ter wereld komen van zieken en gebrekkigen, die hun kwalen overplanten op het nageslacht.

De wetten van erfelijkheid bij den mensch zijn soms zeer eenvoudig te vinden, soms zeer ingewikkeld en moeilijk in formules uit te drukken, maar ze zijn er.

Mag de Overheid, de Staat, ook den strijd aanbinden tegen schadelijke erffactoren in een volk? Mijn antwoord hierop kan niet anders zijn dan: het màg niet alleen, het **moet.**

Een gebrekkig kind te krijgen is het vreeselijkste, wat men zich denken kan voor liefdevolle ouders. Doch helaas, er zijn ook menschen, die wetende of kunnende weten, dat ze die kans loopen, de risico zoo erg niet vinden, of die zelfs te stompzinnig zijn om daarover na te denken.

Mag nu in zoo'n geval de Overheid niet ingrijpen?

Met beleering alleen zonder verbodsbepalingen of andere dwangmaatregelen bereikt men niet veel.

Het argument, dat vergissingen mogelijk zijn, is niet meer dan een dooddoener, die tegen elken maatregel aangevoerd zou kunnen worden. Het is waar, dat van de ziekten en gebreken, die het publiek als erfelijk beschouwt, vele verworven zijn en niet erfelijk — om maar bij het voorbeeld van zwakzinnigheid te blijven: nog geen tien van de honderd achterlijke kinderen hebben dit gebrek te wijten aan erfelijkheid. Aangeboren is niet altijd erfelijk. Men moet de toepassing in de praktijk van een beginsel niet verwarren met het beginsel zelf.

De bestrijding van schadelijke erffactoren door staatsbemoeiing staat voor mij vast als een zedelijke verplichting.

Over de toepassing er van in de praktijk kan gepraat worden.

Reeds tientallen van jaren zijn verschillende stroomingen zichtbaar geworden onder de blanke volken om de vrijheid tot huwen te beperken en dat recht aan sommige personen geheel te ontnemen.

Onder de voorgestelde maatregelen noemde men huwelijksverbod en onvruchtbaarmaking, sterilisatie.

Men verwarre vooral niet de **sterilisatie,** waarbij de functie der geslachtsorganen niet wordt vernietigd en zelfs niet be-

perkt, doch waardoor alleen aan de beide eicellen den weg tot vereeniging wordt afgesneden, met de **castratie**, d.i. de verwijdering of vernietiging van de geslachtsorganen of gedeelten er van.

Castratie en sterilisatie komen beide reeds lang voor in ons land, soms op verzoek, en steeds met toestemming van de persoon, bij wie ze wordt uitgevoerd. De wet geeft daartoe slechts toestemming, indien de bewerking geschiedt ter genezing van een ziekte. Het nieuwe is dus slechts de niet-vrijwillige sterilisatie ter voorkoming van uitbreiding van erfelijke afwijkingen, zooals erfelijke vormen van krankzinnigheid enz. Sommigen willen aan den persoon (of aan zijn curator bij krankzinnigheid) de keuze laten tusschen sterilisatie of verwijdering uit de vrije maatschappij.

Bedacht door het Nationaal-Socialisme zijn deze denkbeelden allerminst. Alleen het misbaar, dat er over gemaakt wordt, is nieuw en gaat meer tegen de Duitsche stelselmatige toepassing dan tegen de methoden in beginsel. Het rumoer is den laatsten tijd verplaatst naar de toepassing der rassenleer. Ook hier gaat het meer tegen de toepassing van de leer dan tegen de rassenleer in 't algemeen, zooals blijkt uit de laatste uitspraak van den Paus, die verklaarde, dat de rassenleer niet in haar geheel is te veroordeelen, maar dat het uitstooten van bepaalde rassen uit de gemeenschap der volkeren in strijd is met de Christelijke broeder- en naastenliefde. [1]) Is dat niet juist wat onze Leider wil? n.l. de volkeren broederlijk naast elkaar — maar niet te veel door elkaar heen — levende? Alles is betrekkelijk, zoo is het ook met de beperking van huwelijk en voortplanting. Nergens op aarde bestaat er ongebreidelde bevrediging van de geslachtsdrift. Is niet reeds de instelling van het huwelijk zelf een vorm van beperking? En overal bestaan huwelijksverboden. En overal bestaat beperking van geboorten en bevolkingsaanwas. Waar de menschen het niet doen, daar grijpt de natuur in.

Bij onzen vorm van beschaving zal niemand den vooruitgang der geneeskunst willen tegenhouden. Een onvermijdelijk gevolg van dezen vooruitgang is het in het leven houden van zieken en zwakken en erfelijk belasten in veel grooter percentage dan vroeger het geval was.

Er is een geringere vernietiging van schadelijke erffactoren dan vroeger door de natuur geschiedde. Deze verandering in de

---

[1]) Zie: N.R.Crt. van 8-9-'38, Ochtendblad.

verhoudingen in ongunstigen zin zal onvermijdelijk moeten leiden tot verzwakking van het volk en tot een ineenstorting, tenzij de mensch zelf ingrijpt.

Dit ingrijpen overlaten aan de individuen zelf werkt averechts verkeerd, daar degenen, die zich moesten beperken, het niet doen en degenen, die het wel doen, het in den regel juist niet moesten doen.

De gemeenschap heeft hier de leiding in handen te nemen. De nationaal-socialistische Staat mag niet terugdeinzen voor maatregelen, die in het algemeen belang zijn en die ten slotte veel persoonlijk leed verhoeden.

v. H.

Lichamelijke opvoeding

„Ontwakend Volk", het maandblad van Afd. X, heeft, zooals blijkt uit zijn opschrift, tot taak de vorming van den Nederlandschen geest. Daar echter een gezonde geest noodzakelijkerwijs gekoppeld moet zijn aan een gezond lichaam, dat van even groot belang is voor onze volksgemeenschap, moet ook aan de vorming van een gezond lichaam alle aandacht worden besteed.

Afdeeling X, Vorming, zal voortaan ook aan het lichaam de noodige aandacht schenken en als gevolg hiervan zal ook in „Ontwakend Volk" zooveel mogelijk iedere maand een opstel worden geplaatst, waarin de lichamelijke opvoeding besproken zal worden. De bedoeling hiervan is, dat de lezers van ons blad, er ook **zelf** het hunne toe zullen kunnen bijdragen om tot een harmonische lichaamsontwikkeling te komen, afgezien van datgene, wat door den betrokken Dienst van Afdeeling X nog verder zal worden gedaan.

* * *

Het stond al vast bij Hippokrates, den beroemden geneesheer uit de oudheid, dat ziekte niet zoo maar uit de lucht komt vallen, maar het gevolg is van vele kleine overtredingen tegen de hygiëne, die men dag in dag uit begaat, totdat deze zich zoo ophoopen, dat zij eindelijk over het hoofd van dengene, die ze begaat, losbarsten.

Veel menschen maken zichzelf ziek door allerlei hygiënische zonden te begaan als bijv. het zich iederen dag met alcoholische dranken „sterken", het zich de maag vol te stoppen met zwaar te verteren voedsel, en het dag en nacht de bedorven lucht, die, door henzelf en door anderen in dezelfde kamer uitgeademd en uitgewasemd is, weer in te ademen en in het bloed op te nemen. Wie niet op zijn lichaam past, verwaarloost het gauw en zondigt dus tegen de natuur: deze kent geen vergiffenis, maar wreekt zich met wiskundige zekerheid.

Als gij niet iederen dag een bad neemt of u elken dag goed wascht (het geheele lichaam) en niet zorgt voor een behoorlijke nachtrust van minstens 7 of 8 uur, dan is het uw eigen schuld, als ge ziek wordt, want dan hebt ge er niet voor gezorgd, de giftige stoffen, die door uw eigen lichaam voortgebracht worden, kwijt te raken, en ge hebt uw lichaam niet zoo sterk gemaakt, dat het weerstand kon bieden aan infectie van buitenaf.

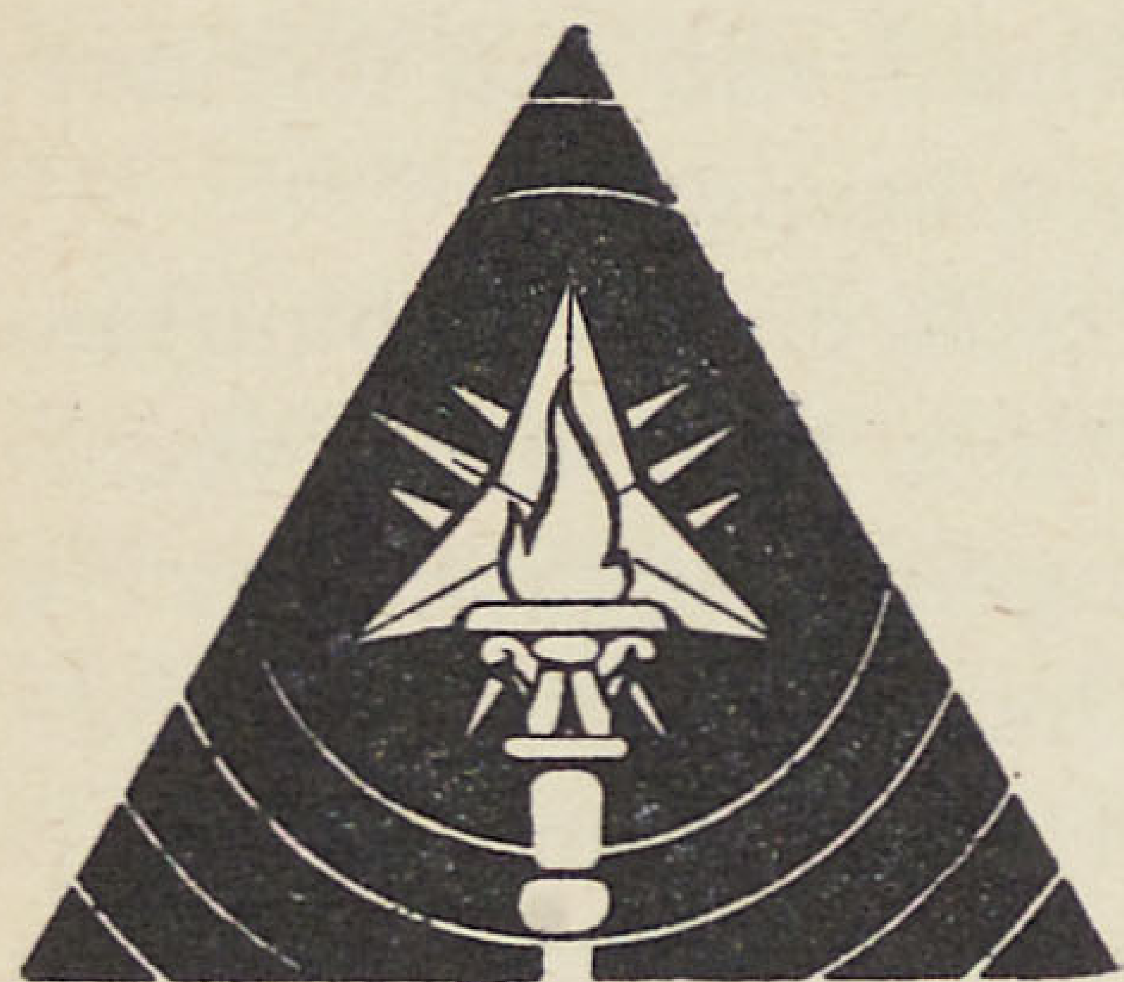
Gebruik frissche lucht en zuiver water, wanneer ge zwaar lichamelijk werk verricht. Drink dan driemaal per dag een glas water; bij geen zwaar lichamelijk werk tweemaal per dag, 's ochtends dadelijk na het opstaan en 's avonds vlak voor het slapen gaan. Laat u beschijnen door de zon en laat geen dag voorbij gaan, zonder dat iedere spier, ieder orgaan in uw heele lichaam krachtig in beweging wordt gebracht, al is het ook maar voor korten tijd. Slaap met open ramen, poets elken ochtend en vooral 's avonds voor het slapen gaan uw tanden. Borstel van boven naar beneden en terug, ook aan den binnenkant, gorgel 's ochtends met schoon water, waarin ge een lepeltje zout hebt gedaan. Laat uw tanden een paar maal per jaar grondig nazien of er niets aan ontbreekt. Laat ze in dat geval onmiddellijk plombeeren, dat is op den duur het goedkoopste. Uit een slecht gebit komen allerlei kwalen voort, o.a. ook zeer veel maagkwalen.

Het bovenstaande, waarin enkele eenvoudige en voor ieder gemakkelijk na te volgen wenken zijn aangegeven, moge dienst doen als een korte inleiding voor een reeks opstellen, waarin achtereenvolgens de verzorging der huid en eenige oefeningen besproken zullen worden.

W.

Nederland bedreigd

Door den militairen deskundige, generaal Ludendorf, is voor eenige jaren een brochure geschreven onder het opschrift: „Wereldbrand dreigt". Hierin wordt beschreven een vermoedelijke uitbarsting tusschen de volksch ingestelde machten van Europa te eener zijde, Duitschland en Italië, en de democratisch-communistische machten te anderer zijde. De legers van Duitschland en Italië zouden zich vereenigen, eveneens die van Frankrijk, Rusland en Engeland. Niet in België, maar in de Noord-Duitsche laagvlakte, met name ook in Nederland, zou de botsing der legers plaats hebben. Een Engelsch aanvalsleger zou over het Noorden van ons land Duitschland trachten binnen te trekken. Volgens den zienersblik van Ludendorf ziet het er voor Duitschland niet best uit bij deze botsing: Noord-Duitschland zal niet minder dan volkomen uitgemoord worden, de burgerbevolking zal zich in de middel-gebergten terugtrekken en de geheele Noord-Duitsche vlakte, en ook Nederland, zal in een woestenij worden herschapen.

Wat nu zij van de voorspellingen van Ludendorf, ook van andere profeten zijn ze wel eens uitgekomen, o.a. de waarschuwingen over een spoedig te verwachten oorlog in een brochure van 1912. Maar we blijven hopen, dat Ludendorf er dezen keer tamelijk naast was.... [1])

Dat evenwel Nederland, bij een botsing tusschen Duitschland en Engeland, ten zeerste bedreigd is, dat is zoo klaar als de dag. En dat Nederland al het mogelijke moet doen om een dergelijke botsing te helpen voorkomen, al is het maar om eigen lijfsbehoud, is iets, dat wel geen oprechte Nederlander zal ontkennen.

Immers, Nederland, liggende tusschen die twee, elkander op zijn minst wantrouwende machten, heeft niet alleen tot taak

---

1) Het heeft niet veel gescheeld, of Ludendorf was er niet zoo heel ver naast geweest! Maar toen dit opstel naar den drukker ging, wisten we nog niet, wat wij nog zouden beleven gedurende de laatste weken. (Noot van den Opstelraad O.V.)

voor zich zelven te zorgen, maar het dient, op grond van zijn positie, óók een politiek te voeren naar twee zijden, één die zoowel Duitschland als Engeland kan bevredigen.

Door tegelijkertijd de Europeesche politiek van Duitschland en de wereldpolitiek van Engeland te volgen, zou Nederland in staat zijn, beide richtingen te verbinden en door deze verbindingslijn positief te volgen, de mogelijkheid van een toenadering dier twee machten dichterbij kunnen brengen.

Zulk een politiek, z.g. voor de goede zaak der twee buurlanden, zou een zuiver Nederlandsche politiek zijn, want Nederland is, wat ligging, volkskrachten, belangen en idealen betreft, niet anders dan een synthese van Duitsche en Engelsche belangen en idealen. Het is daarom geroepen, die verbinding te bewerkstelligen, waar het dit kan doen. Verzaakt het daarentegen deze roeping, dan zal het de botsing der twee machten wel eens kunnen beleven. Hoewel het voor alle drie niet best ware, dan zou Nederland er nog het slechtste bij varen!

Zoo zal alles, wat in dezen door ons land wordt nagelaten, zich bitter wreken en alles, wat voor dit doel in het werk wordt gesteld, zich ruimschoots beloonen. Nederland heeft in dezen de keuze op de brug, vanwaar het medezeggingsschap zal verkrijgen in al de zich voordoende vraagstukken, of in den put, waarbij over heel zijn bestaan, zijn hebben en houden zal worden heengeloopen.

Daarom is het voor Nederland ook een geweldig vraagstuk, deze vriendschap of vijandschap van Duitschland en Engeland! Het is daarbij ontzettend moeilijk, zich met de vraagstukken van anderen te bemoeien. In den regel oogst men ondank.

Bovendien zou het ook geen juiste houding zijn, ons met de vraagstukken van onze naburen te bemoeien. Maar wel dienen **onze eigen** vraagstukken, die, zuiver Nederlandsch bekeken, aan de éene zijde ook een Duitschen en aan de andere zijde ook een Engelschen kant hebben, ten top te worden geheschen en met onzen ruimeren blik naar beide zijden te worden opgelost.

Door het kenmerkend Nederlandsche op te voeren, door ons cultureel, economisch en militair sterk te maken, stellen wij ons in staat op de brug te staan als het er om gaat, de geschillen van Duitschland en Engeland bij te leggen.

Door ons cultureel, economisch en militair zwak of onverschillig te houden, bereiken we, dat we steeds dieper den put in gaan en dat de vijandschap tusschen Duitschland en Engeland kan ontkiemen en zich verder kan ontwikkelen, met als gevolg de vernietiging van onze volkspersoonlijkheid. Als

Duitschland en Engeland elkaar gaan beoorlogen, is er een tekortkoming, een zedelijke schuld bij Nederland.

Het zou daarom wenschelijk zijn, dat er een Nederlandsche instelling was, welke de drieledige taak van de Nederlandsche politiek in haar ruimsten omvang, in haar karakter van middelpunt van Duitschland en Engeland bestudeerde en voorstellen ontvouwde voor een steeds nauwere verbinding tusschen de drie rijken.

Een oplossing in **positieven** zin en niet in negatieven, zooals bijv. een koehandel met Engeland zoude zijn, waarbij Engeland onze buitenbezittingen verdedigt en wij ons land voor Engeland tegen Duitschland blokkeeren. Zulk een politiek zou natuurlijk geen Nederlandsche, maar een zuiver Engelsche zijn.

Zooals het thans staat met onze weermacht staan onze buitenbezittingen bedreigd en is ook het Rijk in Europa bedreigd: noch te land, noch ter zee kunnen wij één van beide verdedigen. Niet omdat ons land te klein is, maar omdat we klein van geest zijn geworden! En omdat we niet tijdig maatregelen hebben getroffen **om** ons te verdedigen en te versterken.

Met onze mogelijke verdediging staat het dus slecht. We zouden dus een andere verdedigingsmogelijkheid moeten uitdenken, als we dat tenminste nog kunnen. Met een slimmigheidje of handigheidje, zooals die koehandel met Engeland, of met een andere met Duitschland, komen we geen haarbreed verder. Zooiets werkt toch in denzelfden zin als het bedoeld is op den ontwerper terug.

De toestand is thans zoo, dat wij op het oogenblik bedreigd staan en dat wij gaarne onze zelfstandigheid en onze buitenbezittingen willen behouden. Er tusschen door laveeren, als tot nog toe, zal misschien nog een tijdlang gelukken, maar op den duur zal het weinig houvast bieden en geen zekerheid geven voor de toekomst. Maar ook voor Duitschland is de toestand nog steeds bedenkelijk en ook voor Engeland, dat zich snel gaat wapenen. De drie leden der Germaansche volkerenfamilie, Nederland, Duitschland en Engeland, verkeeren in een angstige positie. Hoe ware het, als de familie zich aaneensloot en als één familie op het wereldtooneel verscheen? Een statenbond tusschen Engeland, Duitschland en Nederland!

Zeker is, dat zulk een familie heel wat sterker en veiliger zou staan, dan op het oogenblik de leden van den Germaanschen stam alleen. We zouden zoo zeggen, dat Nederland dan niet meer bedreigd zou zijn, dat onze buitenbezittingen veilig gesteld zouden zijn en dat Engeland dan gerust zou kunnen zijn

en Duitschland zijn Europeesche politiek zou kunnen blijven volgen, zonder voor Engeland een bedreiging te vormen. Bovendien zou Engeland in de wereld dan veel sterker komen te staan.

Wij gelooven wel, dat deze vooruitzichten aanwezig zijn, ook wel reeds bij de regeeringen overdacht en misschien zelfs wel voorgesteld zijn. Maar het zou vooral Nederland moeten zijn, dat een uitvoerbaar plan van samenwerking zou moeten bedenken en voorstellen. Ons lijkt dit voor de naaste toekomst een bij uitstek Nederlandsche taak te zijn.

In een volgend opstel zullen we hierop nader terug komen en de positie beschouwen van Nederland als middelpunt.

R.
